

iPROCEEDS

Güneydoğu Avrupa ülkelerinde ve Türkiye’de siber suçlardan gelir elde edilmesi ile mücadele projesi

Versiyon 28 Mayıs 2017

Siber suçlardan elde edilen gelirlere ilişkin soruşturmalarda kuruluşlararası ve uluslararası işbirliği Protokolleri hakkında genel kılavuz

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

İçindekiler

Siber suçlardan elde edilen gelirlere ilişkin soruşturmalarda kuruluşlararası ve uluslararası işbirliği Protokolleri hakkında genel kılavuz.....	4
Giriş	4
İlgili kurumlar	4
Prensipler	5
Kuruluşlararası İşbirliği	5
Ceza Soruşturmaları sırasında İşbirliği	5
Genel İşbirliği Biçimleri	6
Uluslararası İşbirliği	6
Ek: Açıklayıcı Rapor.....	9
1. Giriş.....	10
1.1 Amaç ve Arkaplan Bilgisi	10
1.2 Açıklayıcı not	10
1.3 Bilgi/talep alışverişi	10
1.4 Ceza soruşturması.....	10
1.5 Kapsam/Uygulanabilirlik.....	11
2. Tedbirler.....	13
2.1 Ulusal Tedbirler.....	13
2.2 Uluslararası Tedbirler.....	13
3. Ceza Soruşturmaları Sırasında İşbirliği.....	15
3.1 Ön soruşturma.....	15
3.2 Soruşturma başlatılması.....	15
3.3 Bilgi alışverişi konusunda işbirliği	15
4. İstihbarat, Bilgi ve Delil Alışverişi.....	16
5. Çok-Kurumlu Gruplar	18
5.1 Çok-Kurumlu bir Grup Oluşturulması	18
5.2 Çok-Kurumlu Grup Personeli.....	18
5.3 Stratejik Karar Alma	19
5.4 Teknoloji Alanında İşbirliği.....	19
5.5 İnceleme ve Raporlama	19
5.6 Araştırma.....	20
5.7 Ortak Eğitim.....	20
5.8 Gayriresmi İşbirliği	20
5.9 Çok-Kurumlu Gruplara ait İrtibat Noktaları	20
5.10 Aleniyet	21
5.11 Çok-Kurumlu Grupların Feshi	21

5.12	Harcamalar	21
6.	Kamu-Özel Sektör İşbirliği.....	22
7.	Uluslararası İşbirliği	23
7.1	Ortak Soruşturma Ekipleri	23
7.2	Uluslararası işbirliği standartları	24
7.3	Uluslararası Belgelerin Uygulanmasına dair Değerlendirme	28
8.	İstatistikler.....	31
8.1	İstatistiklerin toplanması.....	31
8.2	İstatistiklerin gözden geçirilmesi	31
9.	Protokol Taslağına ilişkin Tavsiyeler.....	32
9.1	Genel kılavuz ilkeler	32
9.2	Protokollerde değişiklik veya ekleme yapılması	32

Siber suçlardan elde edilen gelirlere ilişkin soruşturmalarda kuruluşlararası ve uluslararası işbirliği Protokolleri hakkında genel kılavuz

Giriş

1. Siber suçlara, elektronik delillere, internet üzerinden işlenen suçlardan elde edilen gelirlere ve kara para aklamaya ilişkin ulusal ve uluslararası soruşturmalar farklı kuruluşların katılımını içermekte ve özellikle siber suç daireleri, mali soruşturma büroları, Mali İstihbarat Birimleri ile kovuşturma makamlarının dahilini gerektirmektedir. Faillerin tespit edilip kovuşturulması, siber suçlardan elde edilen gelirlerin müsadere amacıyla tespit ve takip edilmesi ve kara para aklanmasının önüne geçilip bu konuda kovuşturma yürütülmesi yönünde kuruluşlararası ve uluslararası etkin işbirliği esastır.
2. İşbu belgenin amacı, kuruluşlararası ve uluslararası işbirliğini arttırmak ve –uygun hallerde– kendi aralarında düzenlenecek protokoller aracılığıyla bu işbirliğini resmileştirmek konusunda kurumlara yardımcı olmaktır.
3. Bu işbirliğinin zeminini konuyla ilgili mevcut yasal mevzuat oluşturacak olup, söz konusu kurumlar arasındaki mevcut Mutabakat Anlaşmaları da göz önünde bulundurulacaktır.
4. Kurumlar, kendi yasal sorumlulukları dahilinde birbirleriyle işbirliğinde bulunmanın ve özellikle siber suçlara, internet üzerinden işlenen suçlardan elde edilen gelirlerin takibine ve siber kara para aklanmasına ilişkin somut ceza soruşturmalarında bilgi ve verilerin vakitli bir şekilde paylaşılmasının önemini teslim ederek, vaktinde, eşgüdümlü ve etkili bir işbirliği yürütebilmek için olası işbirliği protokollerini araştırarak ve belirleyecektir.
5. Ulusal protokol şu amaçlara hizmet edecektir:
 - Tüm ilgili kurumları daha etkili bir şekilde işbirliğinde bulunmak üzere bir araya getirmek
 - Siber suçlardan elde edilen gelirlere ilişkin soruşturmalarda karşılaşılan fiili engelleri ortadan kaldırmak
 - Cezai fiillerin faillerini daha etkin bir şekilde tespit etmek, suçluları kovuşturmak ve adalet önüne çıkartmak ve siber suçlardan elde edilen gelirlerin müsaderesini sağlamak
 - Siber suçlardan elde edilen gelirlerin araştırılması ve müsaderesi ile ilgili olası uluslararası işbirliği yöntemlerini belirlemek ve bu konudaki fırsat ve engelleri tespit etmek
6. Ulusal protokollerin varlığı, uluslararası partnerlerle güven ilişkisini ve daha kapsamlı işbirliğini tesis etmeyi de sağlayabilir.

İlgili kurumlar

7. Protokolün geçerli olabileceği kurumlar (birimler) arasında örneğin aşağıda belirtilen kuruluşlar yer alabilir:
 - Kovuşturma makamı

- Türkiye Cumhuriyeti Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) – Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı
- EGM – Siber Suçlarla Mücadele İl Şube Müdürlükleri (69)
- EGM –Dijital adli tıp laboratuvarları/merkezleri (17)
- EGM – Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı
- Jandarma – Siber Suçlarla Mücadele Birimleri
- Maliye Bakanlığı – Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK)
- Adalet Bakanlığı – Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

8. Bu kurumlar yasal olarak tanımlanmış görev, sorumluluk ve yetkilere dayanarak birbirleriyle işbirliğinde bulunmaktadır. İşbirliği açısından uzmanlık veya teknik bilgi gerekmesi halinde, bu kurumlar olağan veya operasyonel toplantılarına katılmak üzere başka kamu kuruluşlarından gözlemci davet edebilir.

Prensipier

9. Kurumlar şu prensipler üzerinde anlaşır:

- Kuruluşlararası **etkili** işbirliğine yönelik bir ihtiyaç mevcuttur ve **etkin** bilgi paylaşımı bu işbirliğinin ana yapı taşlarından birini oluşturmaktadır.
- Her bir kurum, siber suçlardan elde edilen gelirlere ilişkin bir soruşturmada kullanılacak bilgiler edinmekte ve/veya bu tür bilgileri kontrolü altında bulundurmaktadır.
- Kurumların verilere erişimi ve bilgi paylaşımı, **veri koruma şartları** da dahil olmak üzere mevcut **yasal hükümlere** uygun şekilde gerçekleştirilecektir.
- Siber suçlardan elde edilen gelirlere yönelik soruşturmalar başka kurumlardan gelen taleplere **vaktinde** cevap verilmesini gerektirebilir ve tüm ilgili kurumlar bu bağlamda üzerine düşeni yapmaya hazırdır.
- Birden çok kuruluşun ortaklaşa hareket etmesini gerektiren soruşturmalarda **eşgüdüm** aranacaktır.
- Eşgüdüm süreçleri, uygun olayların hemen hepsinde kullanılabilmesi için mümkün olduğunca etkin bir şekilde yürütülecek ve bu süreçlerin varlığı sebebiyle kuruluşlar arasındaki mevcut işbirliği etkilenmeyecektir.
- Siber suçlar, elektronik deliller, mali soruşturmalar ve internet üzerinden işlenen suçlardan elde edilen gelirler konusunda **ortak bir eğitim programına** ihtiyaç bulunmaktadır.
- Kurumlar arasında işbirliğini geliştirmenin yollarını tartışmak, belirlemek ve savunmak amacıyla **yıllık düzenli toplantılar** yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Kuruluşlararası İşbirliği

Ceza Soruşturmaları sırasında İşbirliği

10. Kurumlar (siber suç unsurları, siber suç gelirlerinin izlenmesi ve kara para aklama konularını içeren) siber suç gelirleriyle ilgili somut ceza soruşturmalarında işbirliğinin ve bilgi paylaşımının önemini kabul etmektedir.

11. Kurumların verilere erişimi ve bilgi paylaşımı mevcut yasal hükümlere ve veri koruma şartlarına uygun şekilde gerçekleştirilecektir.

12. Kurumlar bir siber suç soruşturması veya siber suç gelirleri soruşturması ile ilgili bir başka kurumdan gelen talep üzerine acil bilgi taleplerine yanıt verecektir. Acil talepler, talep eden kurum tarafından aciliyeti belirtilerek sunulmalı ve aciliyet sebebi de açıklanmalıdır.
13. Siber suç gelirleriyle mücadelede ilgili birimlerin/kurumların katılımına ilişkin ihtiyaç, kovuşturma makamı (yetkili savcı) tarafından değerlendirilecektir.
14. Bir soruşturma sırasında, Kovuşturma makamı (yetkili savcı) gerekli işbirliği biçimini her bir olayın kendi koşullarına göre değerlendirecektir ve buna göre, örneğin bir görev gücü oluşturulması, düzenli toplantılar gerçekleştirilmesi veya başka şekilde işbirliği yapılması gerekebilir.
15. Birden çok kurumun ortaklaşa hareket etmesini gerektiren soruşturmalar, birden çok kuruluşun faaliyetlerinin koordineli bir şekilde yürütülmesi de dahil olmak üzere, savcının öncülüğünde operasyonel bir eşgüdüm gerektirebilir. Bir öncü soruşturma birimi, tüm işlemlerin savcının talimatıyla yürütülmesi ve savcıya düzenli olarak rapor sunulması kaydıyla, operasyonel faaliyetin koordinasyonundan sorumlu olacaktır.
16. Kurumların kendi aralarında bilgi alışverişi için güvenli bir elektronik platform kullanması arzu edilmektedir.

Genel İşbirliği Biçimleri

17. Yılda en az bir kere, her bir kurumun temsilcilerinin siber suç gelirlerine yönelik soruşturmalarla ilgili en iyi uygulamaları ve tecrübeleri paylaşacağı ve işbirliğinin geliştirilmesi amacıyla henüz ele alınmamış konuları ve imkânları göz önüne alacağı bir eğitim programı/çalıştay düzenlenecektir. Uygun hallerde, kamu sektöründen gözlemcilerin veya özel sektörden ilgili kuruluşların katılımı da değerlendirilebilir.

Bu eğitimlerde aşağıda sayılanlara benzer konularda sunumlar gerçekleştirilebilir:

- a. Kurumların siber suç gelirlerine yönelik soruşturmalarındaki görev ve yetkileri
- b. Söz konusu kurumun elindeki bilgilerin niteliği
- c. İşbirliği gerektiren konularda bahsi geçen kurumla birlikte çalışma süreci

18. Eğitimlere her yıl dönüşümlü olarak kurumlardan biri ev sahipliği yapacaktır.
19. Her bir kurum, yıllık eğitim programlarına siber suç gelirleriyle mücadelede kuruluşlararası işbirliği konusunun da eklenmesini değerlendirecektir.
20. İşbirliğinin geliştirilmesi amacıyla ilgili kurumların veya birimlerin yöneticilerine yönelik yıllık düzenli toplantılar yapılacaktır. İlgili kurumların yöneticileri, oybirliğiyle, kurumlarının işbirliğine ilişkin hususları düzenleyen kılavuz ilkeler belirleyebilir.

Uluslararası İşbirliği

21. Ulusal seviyede ilgili kurumlar arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi, bilgi alışverişi ve karşılıklı adli yardım yoluyla eşgüdümlü uluslararası işbirliği ihtiyacını da yansıtmaktadır. İlgili kurumlar

eşgüdümlü, vaktinde ve etkili uluslararası işbirliğini sağlamak amacıyla olası işbirliği protokollerini araştırarak ve saptayacaktır.

22. Kurumlar mütekabiliyet ilkesine dayalı olarak, siber suç gelirlerinin aklanması, araştırılması ve müsaderesi, siber suçlar ve kara para aklama konusundaki uluslararası hukuk belgeleri (Avrupa Konseyi Varşova ve Budapeşte sözleşmeleri, Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve ek protokoller) ve ikili anlaşmalar da dahil olmak üzere, ulusal mevzuat kapsamındaki farklı uluslararası işbirliği seçeneklerinden haberdardır.

23. Bilgi alışverişi konusunda ülke çapında irtibat kurulabilecek noktalar şunlardır:

- INTERPOL: EGM INTERPOL-Europol Dairesi Başkanlığı, Ankara
- Budapeşte Sözleşmesi 7/24 İrtibat Noktası: EGM, Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı (İbrahim Özdemir)
- Europol: EGM INTERPOL-Europol Dairesi Başkanlığı, Ankara
- EUROJUST: Adalet Bakanlığı – Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı (Hakim Zehra Cansu Orhan ve Hakim İsak Tuncay)
- SEEPAG: Adalet Bakanlığı – Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı (Hâkim Abdullah Melih Kutlu)
- SELEC: EGM, Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı (Murat Çalışkan)
- CARIN: EGM, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı
- EGMONT Grubu: MASAK (Kadir Güler)

24. Karşılıklı adli yardım konusunda yetkili olan merkezi makam Adalet Bakanlığı'dır (Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü):

- Avrupa Konseyi Strazburg, Varşova ve Budapeşte sözleşmeleri
- BM Palermo Sözleşmesi ve
- Diğer bölgesel sözleşmeler ve ikili anlaşmalar

25. Kurumlar, siber suç gelirleriyle ilgili (siber suç unsurları, siber suç gelirlerinin izlenmesi ve kara para aklama konularını içeren) somut ceza soruşturmalarında kendi yasal sorumlulukları dahilindeki farklı uluslararası işbirliği seçeneklerinin varlığını teslim etmektedir.

26. Kurumlar uluslararası olarak talep edilebilecek olan kendi sorumlulukları dahilindeki bilgilerin niteliği ve türüne ve ayrıca söz konusu süreç ve takvimlere ilişkin olarak diğer kurumlara bilgi sunmayı sürdürecektir.

27. Kurumlar somut bir olayda mevcut yasal hükümler uyarınca uluslararası işbirliği kanallarının kullanımına ilişkin farklı olasılıkları değerlendirmeyi ve araştırmayı sürdürecektir.

28. Savcılar somut bir olayda aşağıdaki hususlara ilişkin olası yaklaşım biçimini değerlendirecektir:

- a. mevcut ağlar (EGMONT Grubu, Europol EC3, EUROJUST gibi) üzerinden bilgi alışverişi, 7/24 Ağı, çokuluslu hizmet sağlayıcılarının gönüllü işbirliğiyle bilgiye erişim
- b. ulusal mevzuattaki ve uluslararası hukuk belgelerindeki koşullara uygun şekilde karşılıklı adli yardım taleplerinin
 - karşılıklı adli yardım konusundaki merkezi makamlar aracılığıyla;

- Strazburg, Varşova veya Budapeşte sözleşmelerinde (sırasıyla 34, 25 ve 27. madde) öngörülen seçenekler veya başkaca çok taraflı veya iki taraflı olarak kullanılarak iletilmesi
29. Kurumlar, Savcının öncülüğünde, sınır ötesi olaylarda ortak soruşturmalarından ve ortak soruşturma ekiplerinden yararlanmayı değerlendirecektir. Görev gücü veya ortak ekip oluşturulurken, sorumlu savcının veya sorumlu birimin farklı ağılar üzerinden iletilecek bilgi taleplerinin mükerrerliğini önlemek amacıyla görev tanımı yapması gerekecektir.
30. Kurumlar, Ceza İşlerinde İşbirliğine dair Avrupa Sözleşmelerinin İşleyişinden Sorumlu Avrupa Konseyi Uzmanlar Komitesi (PC-OC), Siber Suçlar Sözleşmesi Komitesi (T-CY), Varşova Sözleşmesi Taraflar Konferansı vb. gibi konuyla ilgili uluslararası kurumlarca öngörülen iyi uygulamaları ve kılavuzları kullanacak ve paylaşacaktır. Ulusal temsilciler ilgili kurumlara gelişmeler hakkında güncel bilgi sağlayacaktır.
31. Kurumlar, siber suçlardan elde edilen gelirlerle ilgili uluslararası işbirliği istatistikleri ve en iyi uygulamalar ve diğer deneyimler konusunda yılda en az bir kez olmak üzere birbirlerine bilgi sunacaktır.

Ek: Açıklayıcı Rapor

**Siber suçlardan elde edilen gelirlere ilişkin
soruşturmalarda kuruluşlararası ve uluslararası
işbirliği Protokolleri hakkında genel kılavuza
ilişkin
Açıklayıcı Rapor**

Giriş

1.1 Amaç ve Arkaplan Bilgisi

Bu belgenin amacı, siber suçların soruşturulması ve kovuşturulması ve siber suçlardan elde edilen gelirlerin araştırılması ve müsadereesi konusunda çalışan kuruluşlara bir referans kaynağı sağlamak ve siber suçlardan elde edilen gelirlere ilişkin soruşturmalarda kuruluşlararası ve uluslararası işbirliği Protokolleri hakkında Genel Kılavuzdaki bilgileri tamamlamaktır.

Bu belgede, kuruluşlararası ve uluslararası işbirliğine ilişkin çeşitli hususlar ve seçenekler ile ulusal protokollerle ilgili birtakım değerlendirmeler yer almaktadır.

Bu belgenin amacı, Savcılara, soruşturma memurlarına ve diğer ilgili mercilere, siber suçlardan elde edilen gelirlerin araştırılması ve müsadereesi konusunda başka kamu kuruluşlarıyla ve/veya özel sektörle ortaklıkta bulunurken etkili ve işbirlikçi bir bilgi alışverişi sağlamak ve soruşturma ekibinin çalışmasına destek olmak için stratejik bir çerçeveye oluşturmaya yardımcı olmaktır.

Ortak amaç, suçluların adalet huzuruna çıkartılması ve suçtan elde edilen kazançtan mahrum bırakılmasıdır.

1.2 Açıklayıcı not

Kuruluşlararası işbirliği, siber soruşturma, mali soruşturma ve siber-aklamanın önlenmesi ve soruşturulması çerçevesindeki hususları bir araya getiren somut olaylara ilişkin konular da dahil olmak üzere, ilgili kurumların görev ve sorumluluklarını tanımlayan yasal mevzuata dayanır.

İlgili kurumlar arasındaki işbirliğinin derecesi, basit (kendiliğinden) bilgi alışverişinden ya da başka bir kuruma yanıtlanmak üzere talep iletilmesinden, operasyonel seviyede (sorumlu (polis) birim(i) öncülüğünde) veya resmi seviyede (savcı öncülüğünde) daha yapılandırılmış soruşturma ekipleri oluşturulmasına dek uzanabilen bir çeşitlilik arz edebilir.

Kuruluşlararası ve uluslararası protokol belgeleri işbu belgede bahsi geçen kuruluşların tümü arasında gerçekleştirilecek yıllık toplantılar gibi ortamlarda düzenli olarak gözden geçirilerek güncellenmelidir.

1.3 Bilgi/talep alışverişi

İşbirliğinde bulunma kararı, farklı kurumlar arasındaki ortak çalışmanın değerinin anlaşılmasından geçmektedir. Kurumlar (Emniyet Genel Müdürlüğü, MASAK ve kovuşturma makamları) arasındaki iletişimin merkezi bir nitelik taşıyıp taşımadığı (örneğin mutabakat anlaşmalarında belirlenmiş irtibat noktaları ve iletişim kanallarıyla) yahut iletişim kurulması kararının somut olayla ilgili kurumların daire yöneticileri tarafından verilip verilmediği göz önüne alınmalıdır. Merkezi bilgi/talep alışverişinin faydaları bulunmakla birlikte, operasyonel esneklik de önem taşımaktadır.

Bu tür bilgi/talep alışverişi ceza soruşturmasının resmi olarak başlatılmasından önce de vuku bulabileceği için, henüz soruşturmayı yürüten bir savcı söz konusu olmayabilir. Savcının söz konusu iletişimden haberdar kılınıp kılınmayacağı yasal ve fiili düzenlemelere bağlıdır.

1.4 Ceza soruşturması

Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre soruşturmayı savcı yürütür. Savcı, kolluk kuvvetlerinden ve başka kamu görevlilerinden soruşturmanın yürütülmesi ve delil toplanması için gereken işlerin yerine getirilmesini isteme yetkisine sahiptir. Ancak operasyonel işler için kolluk kuvvetlerine ihtiyaç bulunmaktadır. Prensip olarak savcı, somut olayda mükerrer yetkilerin söz konusu olması halinde görev dağılımı konusunda da karar verecektir.

Türk Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 161. maddesi, savcının başka kurumlardan yanıt veya işbirliği talep edebileceğini öngörmektedir. Ayrıca, ortak çalışma grupları oluşturulması yönünde de mevcut bir uygulama söz konusudur.

Savcı somut bir olayı soruştururken ilgili kurumların temsilcilerinden oluşan soruşturma ekipleri kurma yetkisine de sahiptir.

MASAK da başka bir kuruluştan yardım isteyebilir. Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi hakkında 5549 sayılı Kanun'un 19(1)(k) maddesi uyarınca MASAK, ihtisasına ihtiyaç duyulması halinde başka kamu kurumlarında çalışan personelin geçici olarak görevlendirilmesini talep edebilmektedir.

Genel olarak, soruşturma ekipleri kurulmasının koşulları mevzuata ve savcının kararına (ve/veya ilgili kurumların yöneticilerinin onayına) bağlıdır. Çalışma yöntemlerinin, toplantıların yoğunluğunun veya hatta (geçici) ortak ofisin belirlenmesi tavsiye edilmektedir. Görevlerde mükerrerlik yaşanmasını ve özellikle de farklı işbirliği/bilgi paylaşımı kanalları üzerinden birden çok uluslararası talepte bulunulmasını önlemek için bir çalışma planı yapılması bilhassa önem taşımaktadır.

Karmaşık vakalarda operasyon yönetimi de göz önüne alınmalıdır (özellikle birden çok emniyet biriminin dahil olduğu durumlarda).

Soruşturma ekiplerinin oluşturulması konusunda genel kılavuz ilkeler belirlenmesi faydalı olabilir. Bu ilkeler, ekiplerin oluşturulmasını gerektirecek somut koşulları ve kolluk görevlilerinin veya başka organların bir soruşturma ekibi oluşturulması konusunda savcıya öneride bulunması imkânını da içerebilir. Bu tür ekipler oluşturulmasında mevcut personel ve mali kaynak durumu da etkili olabilir.

1.5 Kapsam/Uygulanabilirlik

Siber suçlardan elde edilen gelirlerin araştırılması ve müsaderesi konusunda şu kurumlar görev yapmaktadır:

- Bölge Savcılıkları
- Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) - Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı (Dijital Adli Tıp Birimleri ve 7/24 İrtibat Noktaları)
- EGM - Siber Suçlarla Mücadele İl Müdürlükleri ve 17 adli tıp destek birimi
- Jandarma - Siber Suçlarla Mücadele Birimleri
- Maliye Bakanlığı - MASAK
- Adalet Bakanlığı - Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

Her bir kurumun yetki kapsamı şunları içermektedir:

- **Savcılıklar** siber suçlarla ve failerin gelir elde ettiği suçlarla mücadele konusunda temel bir role sahiptir. Tüm ceza soruşturmalarını savcılar yürütür ve yerine getirilmesi gereken görevler konusunda ilgili kolluk makamlarını yine onlar yönlendirir. Savcılar, soruşturmaların mümkün olduğunca etkin bir şekilde tamamlanması amacıyla işlerini kolaylaştırmak için işbu belge kapsamında yer alan tüm kurumlardan görevlilerin yakın işbirliğinden yararlanır. Savcıların olayları bizzat soruşturma yetkisi de bulunmakla birlikte, uygulamada buna pek rastlanmamaktadır.
- **EGM - Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı** siber suçları soruşturur ve teknolojinin bir suç veya suçla bağlantılı delil açısından esaslı bir faktör oluşturduğu durumlarda Kolluk ve Kovuşturma kapsamındaki diğer kuruluşlara destek sağlayarak adli tıp konusunda uzmanlık sağlar. Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nın 59 emniyet bölgesinin her birinde temsilcisi bulunmaktadır ve emniyet teşkilatına adli tıp alanında destek sağlayan 17 merkezi mevcuttur.

- **Jandarma** bünyesinde yakın tarihte bir siber suçlar birimi kurulmuştur. Jandarma askeri hiyerarşi içerisinde işlev göstermekle birlikte, kolluk görevleri bakımından İçişleri Bakanlığı'na bağlıdır. Kolluk görevleri bağlamında yetki alanı emniyet birimlerinin bulunmadığı kırsal bölgeleri ve ülkenin geniş, ancak iskân dışında kalan kısımlarını kapsamaktadır.
- **Maliye Bakanlığı - MASAK** yetkilerini Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi hakkında 5549 (2006) sayılı Kanun'dan ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesi hakkında 6415 (2013) sayılı Kanun'dan almaktadır. MASAK idari bir mali istihbarat birimi (MİB) olup, emniyetin veri tabanına erişim hakkına sahiptir. Kişilerin soruşturulmasına imkân sağlayan birçok veri tabanına erişimi bulunmakla birlikte, MİB'in esas görevi Şüpheli Faaliyet/İşlem Raporları çerçevesinde bilgi göndermek ve almaktır. Bir savcı tarafından talep edilmesi halinde ceza soruşturmalarını mali soruşturmalarla destekleyebilir. EGMONT Grubu'nun bir üyesi olan MASAK bu grubun başka üyeleriyle ve birtakım mali kuruluşlarla mali bilgileri uluslararası çapta güvenli bir şekilde paylaşabilmektedir. MASAK aynı zamanda CARIN'e de üyedir. MİB, savcılık makamıyla işbirliği içerisinde, soruşturmaların tamamlanmasına olanak sağlamak için şüpheli işlemleri yedi güne kadar askıya alma ve bir tedbir kararını veya başkaca bir hukuki belgeyi uygulama yetkisine sahiptir.
- **Adalet Bakanlığı – Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü** ceza işlerinde karşılıklı adli yardım konusunda görevlendirilmiş merkezi makamdır.

Aşağıda yer alan kurum ve birimler, başlıca kurumlarla yürütülecek kuruluşlararası ve uluslararası işbirliği konusunda gözlemci olarak, konu başlığına ve gözlemcinin uzmanlık bilgisine bağlı olarak önem arz edebilir:

- **Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK)** IP adresi atama araçları sağlar ve cep telefonu operatörlerine, telekom şirketlerine ve internet servis sağlayıcılarına ilişkin tüm veri talepleriyle ilgilenir. Hizmetlerini otomasyonla ve savcılık ve mahkemeler ile yargının diğer unsurlarını birbirine bağlayan bir ağ olan UYAP üzerinden bilgi sağlamak suretiyle yerine getirir. Siber güvenlik alanında uzmanlığa sahip USOM (TR-CERT) da BTK kapsamında yer alan bir merkezdir.
- **Türkiye Adalet Akademisi (TAA)** hâkim ve savcılara yönelik eğitim kurumudur. Hem hizmet öncesi hem hizmet içi eğitimlerden sorumlu olan kurum, yargıyla ilgili eğitimlerin yönetilmesi veya bu tür eğitimlere destek sağlanması bağlamında donanımlıdır.
- **Hakimler ve Savcılar Kurulu (HSK)** hâkim ve savcılarının görevlendirilmesinden, performans değerlendirmesinden ve eğitimlerinden sorumludur.
- **Adalet Bakanlığı** UYAP ağını işletir. UYAP yargı içinde bilgi alışverişi amacıyla kullanılmakta olup, aynı zamanda BTK ile (farklı Elektronik Haberleşme Hizmet Sağlayıcılarına bağlı (abone) veriler(i) ile ilgili) bilgi alışverişi sağlayan modüller de içermektedir. Bu ağ ayrıca, halihazırda bazı kayıtlara sınırlı erişimi bulunan MASAK ve emniyet birimleri de dahil olmak üzere kolluk makamları ile bilgi alışverişine imkân sağlayacak şekilde genişletilmektedir.
- **Gümrük İdaresi** ve **Sahil Güvenlik** de nakit olarak ülkeye sokulan veya ülkeden çıkartılan gelirler söz konusu olduğunda önem arz edebilmektedir.
- **Vergi İdaresi** de yasal gelirlerin belirlenmesi ve vergiyle ilgili konular ve/veya suçlar bakımından önem arz edebilmektedir (MASAK'ın vergi kayıtlarına erişimi bulunmaktadır).

Tedbirler

2.1 Ulusal Tedbirler

Her ülke, suçluların kovuşturulmasına ilişkin ve suçun (ve suçluların) soruşturulması konusunda yetkili makamlar aracılığıyla uygulanan bir yasal mevzuata sahiptir.

Uygulamaya bakıldığında ise, birtakım tedbirleri (örneğin özel soruşturma araçları, tedbir kararları, süratli koruma vb.) uygulamaya geçiren kurumlar arasındaki işbirliğine dair daha ayrıntılı düzenlemeler yapılması ihtiyacı gözlenebilmektedir. Bu nedenle, bu konunun bir protokol/Mutabakat Anlaşması hükmüyle öngörülmesi düşünülebilir.

Aşağıda belirtilen ulusal konular açısından yasal düzenleme ve adil yargılama usulleri aranacaktır. Bu nedenledir ki, siber suçları içeren soruşturmalarda ve bu suçlardan elde edilen gelirlere ilişkin bağlantılı soruşturmalarda bu konuların dikkate alınması gerekmektedir. Dolayısıyla şu hususlar ulusal mevzuatın öngördüğü şekilde yürütülmelidir:

- Müzekkere düzenlenmesi
- Yakalama
- Depolanan bilgisayar verilerinin süratli şekilde korunması
- Trafik verisinin süratli şekilde korunması ve kısmen açıklanması
- İbraz emirleri
- Arama ve el koyma
- Trafik verilerinin gerçek zamanlı toplanması
- İçerik verilerinin takibi
- Şüpheli işlemlerin bildirilmesi talebi
- İşlem tarihçesinin tespit/açıklanması talebi
- İşlem bilgisinin muhafazası veya açıklanması talebi
- Yürütülmekte olan herhangi bir kara para aklama inceleme veya soruşturmasının açıklanması yasağı
- Şüpheli işlemler olarak bildirilmiş işlemlerin geçici olarak askıya alınması veya kısıtlanması
- Banka hesaplarının ve diğer malvarlıklarının (sanal para vb.) haczi/müsaderesi
- Malvarlıklarının geçici olarak dondurulmasına ilişkin tedbirler, suç gelirlerinin müsaderesine ilişkin tedbirler
- Araştırma araçları (banka hesabı verilerine erişim, özel araştırma yöntemlerinin kullanılması)

2.2 Uluslararası Tedbirler

Uluslararası ortaklarla işbirliğinde bulunurken, ülkelerin Budapeşte ve Varşova sözleşmeleri kapsamındaki anlaşmaları desteklemek için yeterli tedbirlere sahip olacağı yönünde genel bir beklenti bulunmaktadır.

Bu sözleşmeler, tarafların belirli bazı soruşturma tedbirleri ve geçici tedbirler alınmasını öngören ulusal yasalar çıkartmasını gerektirmektedir. Ancak bunun ardından, aşağıda dile getirilen tedbirlere ilişkin olarak karşılıklı adli yardım taleplerinde bulunulabilir:

- Depolanan bilgisayar verilerinin süratli şekilde korunması (Budapeşte Sözleşmesi 29. madde)
- Korunan trafik verilerinin süratli şekilde açıklanması (Budapeşte Sözleşmesi 30. madde)
- Depolanan bilgisayar verilerine erişim konusunda karşılıklı yardım (Budapeşte Sözleşmesi 31. madde)

- Trafik verilerinin gerçek zamanlı olarak toplanması konusunda karşılıklı yardım (Budapeşte Sözleşmesi 33. madde)
- İçerik verilerine el konulması konusunda karşılıklı yardım (Budapeşte Sözleşmesi 34. madde)
- Banka hesaplarına ilişkin bilgi talepleri (Varşova Sözleşmesi 17. madde)
- Bankacılık işlemlerine ilişkin bilgi talepleri (Varşova Sözleşmesi 18. madde)
- Bankacılık işlemlerinin izlenmesine ilişkin talepler (Varşova Sözleşmesi 19. madde)
- Karşılıklı gelen değerlerde araç/gelir/malın müsaderesi (Varşova Sözleşmesi 23-26. madde)
 - Müsaderenin uygulanması
 - Müsadere edilmiş mallara uygulanacak muamele
 - Müsadere emirlerinin koşulları

Yukarıda bahsi geçen talepler, sözleşmelerde öngörülen şekillerde, işbirliğine ilişkin halihazırda bir yasal dayanak mevcutsa Budapeşte Sözleşmesi'nin 25. maddesi yahut böyle bir dayanak mevcut değilse (taraf devletçe kabul edilmesi halinde) 27. maddesi ile Varşova Sözleşmesi'nin 33. ve 34. maddeleri uyarınca, varsa gizlilik ve sınırlandırma hükümlerine bağlı olarak ve halihazırda bu konuda mevcut bir sözleşme bulunmaması kaydıyla (Budapeşte Sözleşmesi 28. madde ve Varşova Sözleşmesi 43. madde) iletilir.

Uluslararası işbirliği açısından önem arz eden diğer hükümler şunlardır:

- Kendiliğinden bilgi verme (Budapeşte Sözleşmesi 26. madde, Varşova Sözleşmesi 20. madde)
- Depolanmış bilgisayar verilerine izinli şekilde veya bu verilerin halka açık olduğu durumlarda sınır ötesinden erişim sağlanması (Budapeşte Sözleşmesi 32. madde). Bu tedbir, tanımlanmış birtakım sınırlı koşullar altında, yetkili oldukları yargı alanında bir suçlu soruşturmakta olan soruşturma makamlarına yetki bölgeleri dışında sağlanan bir tedbirdir.
- 7/24 (7 gün 24 saat) İletişim Ağı kurulması (Budapeşte Sözleşmesi 35. madde)
- MİB'ler arasında kendiliğinden veya talep üzerine bilgi değişimi (Varşova Sözleşmesi 46. madde)
- Şüpheli işlemlerin ertelenmesi için MİB'ler arasında işbirliği (Varşova Sözleşmesi 47. madde)

Ceza Soruşturmaları Sırasında İşbirliği

Sınır ötesi davalarda Çok-Kurumlu bir Grup veya bir Ortak Soruşturma Ekibi oluşturulması veya kaynak paylaşımı için planlama, bilgi paylaşımı, mutabakat ve işbirliği gerekmektedir. Ceza soruşturmalarında kuruluşların işbirliğini desteklemek bakımından Savcıların, Üst Düzey Kolluk Görevlilerinin ve Kuruluşların yöneticilerinin dikkate alması gereken hususlardan bazıları aşağıda yer almaktadır.

3.1 Ön soruşturma

- Ön soruşturma aşamasında bildirim.
 - İki veya daha fazla kuruluş arasında işbirliği gerektiğinde, destek türüne, süreye ve gerekli kaynaklara ilişkin ilk ihtiyaçlar mümkün olduğunca erken bir aşamada ele alınmalıdır.
 - Kuruluşların işbirliğinde bulunmasını gerektirecek soruşturma ihtimallerinin önceden tahmin edilmesi ve erkenden bildirilmesi yöneticilere ve benzeri makamlara, yanıtlarını planlı ve sistemli bir şekilde planlama olanağı sağlayacaktır.
 - Ön soruşturma bildirimlerinin ve taleplerin gizli tutulma yöntemleri net bir şekilde tanımlanmalıdır.
 - Savcılar ve üst düzey soruşturma memurları Çok-Kurumlu bir Grup veya bir Ortak Soruşturma Ekibi oluşturulmasına ilişkin gereklilikleri inceleyebilir ve ihtiyaç duyulan planları uygulamaya koyabilir. İlerleyen kısımlarda bu konuda daha ayrıntılı bilgiler yer almaktadır.

3.2 Soruşturma başlatılması

- Nasıl bildirimde bulunulacak?
- Hangi aşamada bildirimde bulunulacak?
- Bildirimde neler yer almalı?
 - Tarafların isimleri
 - Varsa, yargılamanın başlatıldığı veya başlatılacağı mahkeme
 - Davanın/yargılamanın niteliği
 - Davaya/yargılamaya esas teşkil eden iddialar
 - Davanın/yargılamanın tahmini başlangıç tarihi
- Tarafların soruşturmanın başlatılmasına ilişkin bildirimleri gerekirse gizli tutmaları yönünde bir şart mevcut mu?
- Belirli bazı tedbirlere ilişkin işbirliği (bkz. aşağıdaki Tedbirler)

3.3 Bilgi alışverişi konusunda işbirliği

Bkz. aşağıdaki İstihbarat, Bilgi ve Delil Alışverişi.

İstihbarat, Bilgi ve Delil Alışverişi

Kolluk kuvvetleri, istihbarat teşkilatları ve hükümetler işbirliği, bilgi paylaşımı ve alışverişi ihtiyacını teslim etmektedir. Etkin bir istihbarat, bilgi ve delil alışverişi için süreç, güven ve güvenlik gereklidir.

Savcılar ve Kolluk kuvvetleri aşağıdaki şartları değerlendirerek, yasal gereklilikler ile özel hayatın gizliliğine ilişkin hususlar arasında denge gözetilen bir sistem öngörecektir ve aynı zamanda bilgi, istihbarat ve delillerin ilgili süreçler bağlamında tam olarak nasıl kullanılacağını belirleyecektir.

- İstihbarat, bilgi ve delil alışverişine ilişkin ön koşullar
- İstihbarat, bilgi ve delil talebi usulü
 - Bilgi talepleri her bir tarafça nasıl yapılacak, alınacak ve işlenecek?
 - Talepler her bir kuruluş içinde kimlere gönderilecek?
- Taleplerin gizliliği
- Taleplerin gizliliğine ilişkin sınırlamalar
- Taleplerin gizliliğinin ihlaline yönelik cezalar
- Kendiliğinden sağlanan bilgiler
- Taleplerin işleme konulması için süre sınırı:
 - İstisnalar
 - Acil talepler
 - Tatil günleri/hafta sonu/çalışma saatleri istisnası bulunmamaktadır.
- Veri koruma
- Bilgilerin gizliliği – gizlilik derecesi
 - Taraflara hiçbir bildirimde bulunulmaması şartı (örneğin banka hesaplarının dondurulmasına ilişkin olarak banka hesabının sahibine bildirimde bulunulmaması)
 - Uygulanacak güvenlik tedbirleri
 - Taşınmazların fiziksel olarak güvence altına alınması
 - BT sistemlerinin güvence altına alınması
 - Değiş tokuş edilen bilgilerin açıklanmasına yönelik cezalar
 - Gizliliğin istisnaları:
 - Hukuken ifşa şart koşulduğu hallerde
 - İfşa yönünde rıza bulunan hallerde
 - İrtibat noktalarına/ilgili diğer personele gizlilik şartı konusunda yeterli talimat verilmesi
- Şartlı delil alışverişi
- Değiş tokuş edilen bilgi, istihbarat ve delillerin bütünlüğü:
 - Mülkiyet
 - Bütünlüğün/delil güvenlik zincirinin muhafazasına ilişkin süreçler
 - Verilerin sahipliği konusunda tanıklıkta bulunacak yetkililerin mahkeme huzuruna çıkartılması
- Elektronik verilerin paylaşılacağı araçlar (bulut/fiziksel diskler vs.)

Türkiye’de ceza davalarıyla ilgili bilgi paylaşımı konusunda aktif iki ağ bulunmaktadır. Emniyet teşkilatı içinde kullanılan Polnet, bölgeler arasında emniyet teşkilatını birbirine bağlayan ve istihbarat paylaşımı sağlayan bir ağıdır. Türkiye Cumhuriyeti’nin Emniyet Ağı 3000’den fazla yeri birbirine bağlamaktadır; bunlar arasında 81 il emniyet müdürlüğü, 100 sınır kapısı ve diğer küçük birimler yer almaktadır. Ayrıca bu ağ sayesinde sahadaki polis memurlarının polis ağı üzerinden ulusal veri tabanlarına erişimi de mümkün olmaktadır.

UYAP, kovuşturma makamı, mahkemeler, kolluk (kısmi erişimi bulunmaktadır – ağ üzerinden önemli verilere daha fazla erişim elde edilmesi üzerinde çalışılmaktadır) ve MASAK da dahil olmak üzere Türk yargısının tüm unsurlarını birbirine bağlayan bir merkezi ağdır.

Bankalar arasında dolandırıcılık konusunda istihbarat paylaşımında kullanılan iki ağ mevcuttur, IFAS ve SABAS. Bu ağlar hiçbir kolluk kuruluşuna doğrudan bağlı olmamakla birlikte, bankalararası kart merkezinde EGM bünyesinden bir görevlinin verilere erişimi bulunmaktadır.

Çok-Kurumlu Gruplar

Kaynak paylaşımı, operasyonun boyutu, farklı kuruluşların sürece dahil olması yönündeki yasal gereklilik, sürat ve başka birçok ihtiyaç gibi çeşitli sebeplerden ötürü, bir ceza soruşturması amacıyla Çok-Kurumlu Grup oluşturulması gerekebilir.

Çok-Kurumlu bir Grup oluşturulurken göz önünde bulundurulması gereken hususlar arasında, liderlik, kaynaklar, sorumluluk ve yasal çerçeve yer almaktadır. İşbu kılavuz ilkelerde, böyle bir Çok-Kurumlu Grup oluşturulurken dikkate alınması gereken ve soruşturma sırasında gözden geçirilmesi gereken bazı hususlar dile getirilmektedir. Ulusal mevzuat ve direktifler aşağıda ayrıntılı olarak belirtilen tavsiyelerden öncelikli olacaktır.

5.1 Çok-Kurumlu bir Grup Oluşturulması

Çok-Kurumlu bir Grup oluşturulurken aşağıda hususlar değerlendirilmeli ve daha sonra incelenmek üzere kayda geçirilmelidir:

- Kalıcı veya geçici Çok-Kurumlu Grup:
 - Geçici ise, Çok-Kurumlu Grubun görev süresi
- Gruba dahil olan kurumların saptanması ve eşleştirilmesi için yürütülen süreçler
- Yapının geliştirilmesi:
 - Çok-Kurumlu Grup liderliği ve yönetimi
 - Planlama kaynakları ve yönetim merkezi sağlanması
 - Liderlikte veya yapıda değişiklik şartları
- Çok-Kurumlu Grupların Seviyeleri:
 - Mevcut işleyiş ve koordinasyon biçimleri
 - Kurumlar arasındaki sanal bağlantılar:
 - Eş konumlu kurum merkezleri/pasif katılım

5.2 Çok-Kurumlu Grup Personeli

Çok-Kurumlu Grup oluşturulması yönünde bir karar verildiğinde, bu grubun oluşturulmasına dahil olan kurumların ilgili yöneticileri tarafından kaynak sağlama meselesi de değerlendirilmeli ve kararlaştırılmalıdır. Kaynak geliştirme, yönetim merkezi tarafından devamlı surette izlenmelidir. Aşağıda yer alan hususlar bu değerlendirmeler bakımından kılavuz oluşturacaktır:

- Kurumlardan personel görevlendirilmesi:
 - Personel sayısı
 - Personelin görevleri
 - Görevlendirmenin süresi
 - Personelin çalışma takvimi
- Özel görevlendirme alanları:
 - Kuruluşlararası işbirliğini sağlamak (bir kuruluşun çalışanının kuruluşlar ve daireler arasında işbirliğini sağlamak amacıyla görevlendirilmesi)
 - İrtibat görevleri (bir kuruluşun çalışanının başka bir kuruluşla birlikte çalışmak üzere görevlendirilmesi)
 - Personel bilgileri (başka bir kuruluş için görev yapmak üzere istihdam edilen uzman veya meslek erbabı)

5.3 Stratejik Karar Alma

Etkin bir Çok-Kurumlu Grubun etkili bir şekilde işletilebilmesi için net bir liderlik, şeffaf bir karar alma süreci ve iyi bir stratejik planlama şarttır. Böyle bir grubun kurulma aşamasında stratejik bir karar alma süreci belirlendiğinde işbirliği çok daha etkili olacaktır. Aşağıdaki faktörler bu hususta önem arz etmektedir:

- Öncü kuruluşlar
- Belirli roller
- Yetki sınırlarının belirlenmesi
- Forumların seçilmesi
- Koordineli katılım:
 - Halihazırda mevcut bilgiye/istihbarata/bilgiye dair
 - Yakalama, arama ve müsadereye dair
 - Malvarlıklarının dondurulmasına dair

5.4 Teknoloji Alanında İşbirliği

- Gerçek zamanlı bilgi veri tabanı oluşturulmasının kararlaştırılması
- Aşağıda sayılan amaçlar doğrultusunda kuruluşların birbiriyle bağlantılı gerçek zamanlı veri tabanları oluşturması ve güncelleştirmesi gereği:
 - Kuruluşlar arasında gerçek zamanlı bilgi paylaşımı
 - Kuruluşlar arasında gerçek zamanlı karar alma
 - Kuruluşlar arasında gerçek zamanlı haberleşme
 - Veri koruma tedbirleri
 - Güvenlik/şifreleme standartları
- Ön soruşturma ve soruşturma aşamalarında kullanılmak üzere bilgi veri tabanlarına erişim

5.5 İnceleme ve Raporlama

Her türlü soruşturma sürecinin gelişimi bakımından kazanımların ölçülmesi ve usullerin geliştirilmesi süreklilik arz eden bir gerekliliktir. Böylece en iyi uygulamaların tespiti, engellerin kaldırılması ve risklerin en aza indirgenmesi mümkün olabilir. Bu amaca en iyi şekilde hizmet edebilecek hususlardan bir kısmı aşağıda sayılmaktadır:

Kayıtların tutulması:

- Kayıt tutulması gereken süre
- Kayıtların tutulma biçimi
- Kuruluşlar tarafından kaydedilecek verilerin türü

Hesap verebilirlik:

- Kısa süreli/uzun süreli sonuçların ölçülmesi
- İlerlemenin izlenmesine ilişkin araçlar

Toplantılar/Raporlar:

- Toplantılar için takvim belirlenmesi
- Yıllık toplantılar ve olağanüstü toplantılar
- Toplantı bildirimleri
- Toplantı gündemleri
- Toplantı sonuçları

Gerekli incelemeler:

- Süregiden kolluk faaliyetlerinin incelenmesi

- Eşgüdümün etkinliğinin incelenmesi
- Gelecekteki kolluk faaliyetleri
- İşbirliğinde yaşanan sorunları vs. gösteren istatistiklerin incelenmesi
- Risk analizi
- Her bir kurumun iş eylem planlarının/iş programlarının incelenmesi

5.6 Araştırma

- Karşılıklı ilgi arz eden müstakbel araştırma faaliyetleri hakkında bilgi alışverişi
- Kuruluşların birbirlerini konuyla ilgili uzmanlık içeren toplantılara çağırması ve araştırma faaliyetlerinde işbirliğinde bulunulması
- Kolluk faaliyetlerine ilişkin konular hakkında bilgi alışverişi

5.7 Ortak Eğitim

Eğitim, farklı örgütler arasında yaşanan yanlış anlaşılmaların bir kısmını ortadan kaldırmaya ve en iyi uygulamaları paylaşmaya yönelik bir metottur. Çok-Kurumlu Gruplara ilişkin ön planlama aşamasının olmazsa olmaz bir parçasını oluşturmaktadır. Aşağıda yer alan listede, grup oluşturulurken göz önünde bulundurulması gereken eğitim faaliyetlerine ilişkin temel standartlar yer almaktadır:

- Mevcut eğitim materyallerinin paylaşılması
- Farklı kuruluşlara ilişkin eğitim faaliyetleri/çalıştaylar/araçlar/metodoloji hazırlanması ve değerlendirilmesi
- Ortak eğitim materyalleri geliştirilmesi
- Ortak eğitim düzenlenmesine ilişkin usuller
- Eğitim faaliyetlerine/çalıştaylara davet
- Eğitimlerin sıklığı
- Ortak eğitimlerin finansmanı
- Ortak eğitimlerin sorumluluğu

Uygun hallerde, ilgili özel sektör kuruluşlarının katılımı da değerlendirilmelidir.

5.8 Gayriresmi İşbirliği

- Gayriresmi/yenilikçi işbirliği yöntemlerine izin verilmesi
- İşbirliğine yönelik tüm yasal yolların/imekanların araştırılması
- Kişisel veri kurallarına, özel hayatın gizliliğine ve diğer kurallara saygı gösterilmeye devam edilmesi
- Bir mahkemenin gayriresmi işbirliğine vereceği değer ve dolayısıyla delillerin kabul edilmemesi ihtimalinin göz önüne alınması

5.9 Çok-Kurumlu Gruplara ait İrtibat Noktaları

- Her bir kuruluş için irtibat noktası belirlenmesi
- İrtibat noktasıyla iletişime geçme araçları
 - Acil konular
 - Acil olmayan konular
- İrtibat noktalarında, üzerinde mutabık kalınan bir standarda uygun şekilde yapılan güvenlik soruşturması sonucunda belirlenen personelin daimi şekilde görev alması
- Belirlenen irtibat noktası personelinin dosyaları ele alma konusunda tam yetkiye sahip olması (başkaca bir yetkilendirme gerekmemesi)

5.10 Aleniyet

- Bütün tarafların rızası olmadan Çok-Kurumlu Grubun faaliyetlerine ilişkin basın açıklamalarına getirilecek kısıtlamalar

5.11 Çok-Kurumlu Grupların Feshi

- Bir kuruluş Çok-Kurumlu Grubu tek taraflı olarak feshedebilir mi?
- Çok-Kurumlu bir Grup hangi koşullar altında feshedilebilir?
- Bu feshin tarafların yükümlülükleri üzerindeki etkisi nedir?
- Bu feshin, önceki işbirliği/bilgi alışverişi üzerindeki etkisi nedir?
- Fesih bildiriminde nasıl bulunulur?

5.12 Harcamalar

- Çok-Kurumlu Grupların çalıştırılması sırasında doğan harcamaları kim üstlenecek?

Kamu-Özel Sektör İşbirliği

Siber suçlar ve/veya siber suçlardan elde edilen gelirler ve kara para aklanması ile mücadele için yapılan soruşturmalarda sağlam ve etkili bir kamu-özel sektör işbirliği gerekmektedir. Bu işbirliği, her bir ülkenin yasalastırması gereken ulusal ve uluslararası tedbirlere (işbu belgenin başka yerlerinde belirtildiği üzere) dayandırılacaktır.

Bu yasaların ve sözleşmelerin etkili bir şekilde yürütülmesi için kamu sektörü ile özel sektör arasında kararlaştırılan ve uygulanan protokoller ve standart çalışma usulleri temel alınmaktadır.

Kamu-özel sektör işbirliğinin desteklenmesi için şu hususlar göz önünde bulundurulmalıdır:

- Uygun kuruluşun, düzenleme/işbirliği ve/veya bilgi talep etme konusunda yasal yetkisi bulunan konularda özel sektör kişilerinden veri edineceği bir sistem kurulması:
 - Görevlerin etkinlik ve yasal yetkiler dikkate alınarak dağıtılması
 - Sistemin konuya ilişkin veya somut olaya ilişkin kılınması
- Özel sektörle işbirliğini gerçekleştirecek mekanizmalar
- Özel sektöre mensup farklı organlarla (Bilgisayar Acil Müdahale Ekipleri (CERT), İnternet Ülke Alan Kodları (ccTLD), İnternet Servis Sağlayıcıları (ISP)) daimi Çok-Kurumlu Gruplar oluşturulması

Kamu-özel sektör işbirliğinin başarısı genelde konuyla ilgili kısa ve öz bir Mutabakat Anlaşmasına dayanır. Bu belgelerin düzenli olarak gözden geçirilmesi ve gerektiği şekilde güncellenmesi önem taşımaktadır. Kamu-özel sektör işbirliği protokolleri ayrı bir mesele olmakla birlikte,¹ siber suç soruşturmaları ile internet temelli bilgilerin ve mali istihbaratın paylaşılması konusundaki mevcut kamu-özel sektör işbirliği seviyelerinin arttırılabileceği kabul edilen bir durumdur.

Çalıştay, toplantı ve konferanslar bu alanlarda iyileşme sağlamak için iyi bir yöntemdir. Bu tür ortak toplantılar engellerin tespit edilerek, yasallık, orantılılık ve gereklilik konusundaki karşılıklı kaygıların azaltılmasına yönelik çözüm ve yöntemlerin belirlenmesine yardımcı olabilir.

Her türlü kuruluşlararası işbirliği girişimi kamu-özel sektör işbirliğini göz önünde bulundurmalı, çabaları değerlendirerek eşgüdümü sağlamalı ve ayrıca birbiriyle çelişkili şartların, mesajların ve politikaların önlenmesi ve başarılı stratejiler ve işbirliği yöntemleri geliştirilmesi yönünde gayret sarf etmelidir.

¹ Bkz. Kolluk kuvvetleri ile internet servis sağlayıcıları arasında siber suçlara karşı işbirliğine ilişkin Avrupa Konseyi Kılavuz İlkeleri, 2008: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802fa3ba>
Türkçesi için bkz.: <https://rm.coe.int/16802fe14d>

Uluslararası İşbirliği

İşbirliği (ister bilgi alışverişi, ister karşılıklı adli yardım yoluyla) yükümlülüğü, Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve Protokolleri, Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Budapeşte Sözleşmesi (AAS No.185), Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konulması, Müsaderesine ilişkin Strazburg Sözleşmesi (AAS No.141) ve Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konulması, Müsaderesi ve Terörizmin Finansmanına ilişkin Varşova Sözleşmesi (AKAS No.198) de dahil olmak üzere uluslararası sözleşmelerden doğmaktadır. Ancak bu amaç doğrultusunda kurulmuş olan komiteler ve başkaca izleme mekanizmaları (aşağıda bkz. Avrupa Konseyi komiteleri) bu tür işbirliklerinden kaynaklanan birtakım fiili güçlüklerle de işaret etmektedir. Uygun hallerde, konuyla ilgili iki taraflı veya bölgesel işbirliği çerçeveleri potansiyel bir işbirliği esası olarak dikkate alınmalıdır.

Cezai Konularda Uluslararası Adli İşbirliği hakkındaki 6706 sayılı Kanun cezai konularda karşılıklı işbirliğine ilişkin ulusal usul yolları öngörmekte ve 8. maddede el koymadan ve 23-25. maddede ceza kovuşturmasının devredilmesinden bahsetmektedir.

Yukarıda değinildiği üzere, karmaşık olaylarda, ülke içinde ortak soruşturma yürütülüyor olsa dahi, yurtdışından bilgi edinilmesi için en etkin yöntem (konuyla ilgili ağlar veya iki taraflı irtibatlar dikkate alınarak) tespit edilmeli ve üçüncü bir ülkeye aynı mesele hakkında farklı birimler tarafından birden çok talep yöneltilmesi önlenmelidir.

Karşılıklı adli yardım konusundaki sorumluluklar genelde adli ve merkezi makamlara (Adalet Bakanlığı) düşmekle birlikte, emniyet/savcılığın konuyla ilgili öneriler getirebileceği farklı olasılıkların (ve engellerin) farkında olunması önem taşımaktadır.

7.1 Ortak Soruşturma Ekipleri

Ortak soruşturma ekiplerine (OSE'ler) ilişkin geçerli uluslararası hukuki dayanak, Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ne ek 2001 tarihli 2 No'lu Protokol'ün 20. maddesinde yer almaktadır. Birleşmiş Milletler'in örgütlü suçlarla (Palermo Sözleşmesi) ve yolsuzlukla (UNCAC) mücadele sözleşmeleri de ortak ekiplerin ve ortak soruşturma organlarının oluşturulmasına dair bir dayanak sunmaktadır. Her hal ve şartta, uygun hukuki dayanak mümkün olan en kısa sürede belirlenmelidir.

Bir OSE kurulması yönünde Avrupa Birliği'ne (AB) üye bir Devlet tarafından talepte bulunulması halinde, AB'nin OSE'lere ilişkin uygulaması hakkında faydalı bilgilere Europol² ve EUROJUST³ sitelerinden ulaşılabilir.

AB bünyesinde ortak soruşturma ekibi, Avrupa Birliği Üye Devletlerindeki iki veya daha fazla sayıda kolluk mercii arasındaki bir anlaşmaya dayanılarak belirli bir süreyle ve belirli bir amaç doğrultusunda kurulmaktadır. AB dışındaki ülkelerden yetkili merciler de tüm katılımcı tarafların mutabakatıyla bir OSE'ye iştirak edebilmektedir.

Türkiye'de, devletin bir parçasını oluşturabileceği bir OSE kurulması imkânını destekleyen bir mevzuat bulunmamakla birlikte, başka ülkelerde OSE'lerin kullanımına dair halihazırda çok sayıda tecrübe kazanılmış durumdadır.

² <https://www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/joint-investigation-teams>

³ <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/joint-investigation-teams/Pages/jits-framework.aspx>

Her bir OSE belirli bir olayın soruşturulması amacıyla kurulmaktadır. Soruşturma sona erdirildikten sonra OSE de sonlandırılmaktadır: daimi veya süregiden bir OSE uygulaması bulunmamaktadır. Bir OSE'nin işleyiş koşulları bir ölçüde olaydan olaya değişiklik göstermekle birlikte, Ortak Soruşturma Ekibi (OSE) kurulmasına ilişkin Model Sözleşme hakkındaki 26 Şubat 2010 tarihli Konsey Kararına (2010/C 70/01) ekli bir model sözleşme esas alınmaktadır; adı geçen karar, Üye Devletlerdeki yetkili makamları "ortak soruşturma ekibinin çalışma usullerini kararlaştırmak" amacıyla söz konusu model sözleşmeyi kullanmaya teşvik etmektedir.

Europol üyeleri Budapeşte Sözleşmesi ve Varşova Sözleşmesi standartlarına uyar. Dolayısıyla genel olarak, her türlü OSE üyesinin adı geçen sözleşmelerde yer alan mutabakatlara uyması gerekecektir.

Bir OSE kurulması

Bir OSE kurulurken aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulmalıdır:

- Kurulma bildirimini
- Yapı/liderlik
- Standart Çalışma Protokolleri
 - Gereken hallerde, yasadışı para transfer akışının gerekli istihbarat toplanıncaya ve/veya başkaca hukuki belgeler işletilene dek ertelenmesinin sağlanması amacıyla finansal kuruluşlarla Standart Çalışma Usulleri
 - Her bir ilgili kuruluşun talepleri hızlandırmak amacıyla partner kuruluşlarda bu işbirliği için görevlendirilmiş olan temsilci ile temasa geçmesi yönünde anlaşma
- Soruşturma yürütülmesi
 - Delillerin güvenlik zincirinin korunması
 - Soruşturmanın usulünce başlatılması
 - Göreve hazır polis birimlerinin mevcut irtibat listesi
 - İlgili kurumlarda finansal kuruluşların güncel irtibat listesinin bulunması
- Gerekli finansman (finansmanın bir kısmı Europol tarafından temin edilebilir.)
- Kaynak ve personel
 - Uygun liderlik
 - Yetkinlik seviyeleri de dahil olmak üzere uygun kaynaklar
 - Görev ve sorumlulukların uygun şekilde tahsisi
- OSE'nin hangi aşamada sona erdirileceğine ilişkin ortak mutabakat
- OSE'nin sonlandırılmasının ardından işbirliği

7.2 Uluslararası işbirliği standartları

Uluslararası bir işbirliğine girilirken Varşova Sözleşmesi (mali soruşturmalar, karşılıklı adli yardım ve MİB işbirliği konusunda), Budapeşte Sözleşmesi (siber suç soruşturmaları ve elektronik delil toplanması konusunda) ve Mali Eylem Görev Gücü (FATF) 40 Tavsiye Belgesi (kara para aklamanın önlenmesi, tespiti, soruşturulması ve kovuşturulması, bunlarla bağlantılı öncül suçlar ve terörizmin finansmanı konusunda) kapsamında yer alan ilgili hükümler göz önünde bulundurulmalıdır. Bu belgelerdeki en önemli hükümler aşağıda sıralanmaktadır.

AB hukuk belgeleri

AB hukuk belgeleri Avrupa Birliği'nde geçerlidir. Bir AB Üye Devleti ile işbirliğinde bulunurken, karşılıklı adli yardım konularında suç gelirleri ve siber suçlarla mücadele konusundaki en önemli belgelerde öngörülen standartların, yöntemlerin ve uygulamanın anlaşılması faydalı olabilir.

- Avrupa Birliği'nde suç araçlarının ve gelirlerinin dondurulması ve müsaderesi hakkında 2014/42/EU sayılı Direktif;
- Kara para aklanması, suç araçlarının ve gelirlerinin tespiti, izlenmesi, dondurulması ve müsaderesi hakkında 2001/500/JHA sayılı Çerçeve Karar;
- Suçla bağlantılı gelirler, araçlar ve mülklerin müsaderesi hakkında 2005/212/JHA sayılı Çerçeve Karar;
- AB içinde karşılıklı yardım değil, karşılıklı tanıma prensibi getirilmiştir:
 - Malvarlığının dondurulmasına ilişkin kararların uygulanmasına ilişkin 2003/577/JHA sayılı Çerçeve Karar
 - Müsadere kararlarına ilişkin 2006/783/JHA sayılı Çerçeve Karar
 - 2007/845/JHA sayılı Konsey Kararı Varlık Geri Kazanım Bürosu/Büroları (ARO) kurulması yükümlülüğü getirmiştir.
 - Bilgi sistemine (7/24) yönelik saldırılar hakkında 2013/40/EU sayılı Direktif
 - Cezai konularda Avrupa Soruşturma Kararı hakkında 2014/41/EU sayılı Direktif

Uluslararası İşbirliğine İlişkin Genel Prensipler ve Tedbirler

- Varşova Sözleşmesi, 15. madde
 - Taraflar araçların ve gelirlerin müsaderesi amacıyla soruşturma ve yargılama yapılması için karşılıklı işbirliğinde bulunacaktır.
 - Taraflar belirli malların müsaderesine ya da gelirlerin değerine tekabül eden bir para miktarının ödenmesini gerektirecek şekilde müsaderesine ve soruşturma yardımıyla bulunulmasına ve müsadere biçimlerinden herhangi birine ilişkin geçici önlemler alınmasına yönelik taleplere riayet edecektir.
- Budapeşte Sözleşmesi, 23. ve 25. madde
 - Taraflar bilgisayar sistemleriyle ve verileriyle bağlantılı suçlarla ilgili soruşturma veya yargılama amacıyla ya da bir suça ilişkin elektronik delillerin toplanması için karşılıklı yardımda bulunacaktır.
- FATF, Tavsiye 37
 - Ülkeler kara para aklama, bununla bağlantılı öncül suçlar ve terörizmin finansmanı ile ilgili soruşturma, kovuşturma ve ilgili yargılama süreçlerinde mümkün olan en geniş kapsamda, hızlı, yapıcı ve etkili karşılıklı adli yardım sağlamalıdır.

Taleplerin iletilmesi

Hem Varşova, hem de Budapeşte Sözleşmesi taraflarının birbirleriyle doğrudan iletişim kuracak merkezi makamlar saptaması gerekmektedir (Varşova Sözleşmesi – 33. ve 34. madde; Budapeşte Sözleşmesi – mevcut bir işbirliği esasının varlığı halinde 25. madde uygulanır, mevcut bir düzenlemenin veya atanmış bir merkezi makamın bulunmadığı tarafça kabul edildiğinde 27. madde uygulanabilmektedir). Ancak,

- Varşova Sözleşmesi'nin 34. maddesi, acil taleplerin savcılar da dahil olmak üzere yargı makamlarınca doğrudan iletilebileceğini ve böyle bir durumda, bu talebin bir nüshasının da merkezi makamlar veya INTERPOL aracılığıyla gönderilmesi gerektiğini öngörmektedir.
- Varşova Sözleşmesi'nin 34(5). maddesi, cebri eylem içermeyen taleplerin (yani bir talebin icrası için cebri bir tedbir kullanılmasına gerek bulunmayan hallerde) doğrudan yetkili makamlar arasında iletilebileceğini öngörmektedir.

- Varşova Sözleşmesi'nin 34(6). maddesi, işbirliğinin kolaylaştırılması bakımından resmi bir talepte bulunulmadan önce talep taslaklarının doğrudan alınıp verilebilmesi imkânı getirmektedir.
- Budapeşte Sözleşmesi, 29-31. madde süratli şekilde ele alınacak talepleri öngörmektedir.
- Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ne taraf olan tüm devletler INTERPOL aracılığıyla talepte bulunabilmektedir.
- Budapeşte Sözleşmesi, 27(9). madde de benzer bir hüküm öngörmektedir (bir tarafça kabul edilmesi ve mevcut bir düzenleme kapsamına girmemesi halinde uygulanabilir).

Geçici Tedbirler

- Varşova Sözleşmesi, 21-22. madde
 - Taraflar müsadereye tabi mallara ilişkin herhangi bir muamelenin, devrin veya tasarrufun önlenmesi için dondurma veya el koyma gibi geçici tedbirler alacak ve söz konusu geçici tedbirin uygulanmasıyla ilgili tüm bilgileri kendiliğinden sunacaktır.
- Budapeşte Sözleşmesi, 29-30. madde şu tedbirleri öngörmektedir:
 - Depolanan bilgisayar verilerinin süratli şekilde korunması
 - Korunan trafik verilerinin süratli şekilde açıklanması
- FATF, Tavsiye 38⁴
 - Aklanan malvarlığının; kara para aklama, öncül suçlar ya da terörizmin finansmanından elde edilen gelirlerin; bu suçların işlenmesinde kullanılan veya kullanılmak istenilen araçların; ya da bunlara tekabül eden malvarlığının tespiti, dondurulması, el konulması veya müsadereesi konusunda yabancı ülkelerin taleplerine cevap vermek için ülkelerin hızlı harekete geçme yetkisi bulunmalıdır.

Soruşturma Yardımı

- Varşova Sözleşmesi, 16-19. madde
 - Taraflar araçların, gelirlerin ve müsadereye konu olabilecek diğer malların tespiti ve izlenmesinde, bahse konu malın varlığına, mahalline veya hareketine, niteliğine, hukuki statüsüne ya da değerine ilişkin kanıtın güvence altına alınması da dahil olmak üzere, birbirleriyle yardımlaşacaktır.
 - Bu yardım banka hesaplarına, bankacılık işlemlerine ve bankacılık işlemlerinin izlenmesine ilişkin bilgi taleplerini de içerebilir.
- Budapeşte Sözleşmesi, 31-34. madde – Soruşturma yetkilerine ilişkin karşılıklı yardım:
 - Depolanan bilgisayar verilerine erişim/el koyma veya bunların benzer şekilde güvence altına alınması/açıklanması
 - Depolanan bilgisayar verilerine izinli şekilde veya bu verilerin halka açık olduğu durumlarda sınır ötesinden erişim sağlanması
 - Trafik verilerinin gerçek zamanlı olarak toplanması konusunda karşılıklı yardımlaşma
 - İç hukuka tabi olarak içerik verilerine el konulması konusunda karşılıklı yardımlaşma
- FATF, Tavsiye 37
 - Ülkeler, kendi yetkili makamlarının kullanabileceği tüm yetki ve soruşturma tekniklerinin, finansal kuruluşlara ve diğer kişilere ait bilgi, belge ya da delilin (finansal kayıtlar da dahil) ortaya çıkartılması, aranması ve el konulmasına ve tanık ifadelerinin alınmasına ilişkin olanlar

⁴ Ayrıca bkz. FATF Tavsiye 38'e ilişkin Yorumlayıcı Not.

da dahil olmak üzere, karşılıklı adli yardım taleplerine yanıt verilmesinde de kullanılmasını sağlamalıdır.

Müsadere

- Varşova Sözleşmesi, 23-25. madde
 - Tarafların bir müsadere emrini uygulaması ya da bu talebi, bir müsadere emri alınması amacıyla kendi yetkili makamlarına iletmesi ve bunu uygulaması talep edilmektedir.
 - Buna belirli bir malın müsadere veya gelirlerin değerine tekabül eden miktarda paranın ödenmesi talebi de dahildir.
 - 23/5. madde cezai yaptırım niteliğinde olmayan (mahkûmiyete dayanmayan müsadere) maldan mahrum bırakmayla neticelenen müsadereye eşit tedbirlere ilişkin adli taleplerin yerine getirilmesini öngörmektedir.
 - 25. madde malvarlığı paylaşım kurallarını saptamaktadır: Mal üzerinde esasen talebi yerine getiren Tarafça tasarrufta bulunulur, meğer ki talepte bulunan Tarafın mağdurlara tazminat verebilmesi veya malı yasal sahiplerine iade edebilmesi amacıyla öncelikle malın talepte bulunan Tarafa iadesine ağırlık verilmesi istenmiş olsun.
- FATF Tavsiye 38 (yukarıya bakınız).

MİB'ler arasında işbirliği

- Varşova Sözleşmesi, Bölüm V, 46. ve 47. maddeler
 - MİB'ler, kendiliğinden ya da talep üzerine ve bu Sözleşme'ye veya bu Sözleşme'yle uyumlu halihazırda mevcut ya da gelecekte akdedilecek mutabakat anlaşmalarına uygun olarak, bilginin analizi veya işlenmesiyle ya da uygun olduğu takdirde, gerçek ya da tüzel kişilerin karıştığı, kara paranın aklanmasıyla ilgili mali işlemler hakkında MİB tarafından yapılan soruşturmaya ilgili olabilecek ulaşılabilir her türlü bilgi değişiminde bulunacaktır.
 - Ülkeler, yabancı bir MİB'in talebi üzerine MİB'in acil olarak harekete geçmesini sağlamak, bir süredir devam eden bir işlemi askıya almak ya da bu işleme yönelik muvafakati esirgemek için tedbirler almalıdır (şüpheli işlemlerin ertelenmesi).
- FATF Tavsiye 40
 - MİB'ler yabancı MİB'lerle statülerine bakılmaksızın bilgi alışverişinde bulunmalıdır. Bu amaç doğrultusunda MİB'ler kara para aklama, bunlarla bağlantılı öncül suçlar ve terörizmin finansmanı konusunda işbirliği sağlamak için yeterli hukuki dayanağa sahip olmalıdır.
 - MİB'lerin şu bilgilerin alışverişine yetkisi bulunmalıdır: a) kendilerine bildirimde bulunan kuruluşlardan elde edebildikleri tüm bilgilerin yanı sıra erişimleri bulunan mali, idari ve kolluk bilgileri ve b) mütekabiliyet ilkesine bağlı olarak, ulusal seviyede edinme veya erişme yetkilerinin bulunduğu diğer her türlü bilgi.

7/24 Ağı

- Budapeşte Sözleşmesi, 35. madde
 - Her bir Taraf, bilgisayar sistemleri ve verileriyle ilgili cezai suçlar konusundaki soruşturma veya kovuşturma veya cezai suçun elektronik ortamda toplanmış delilleri için anında yardım temin edilmesini sağlamak amacıyla 7/24 erişilebilecek bir irtibat noktası belirleyecektir.
 - Söz konusu yardım aşağıdakilerin kolaylaştırılmasını veya iç hukuk ve uygulamalarının izin vermesi halinde, doğrudan yapılmasını içerecektir:

- teknik tavsiye sunulması
- 29. ve 30. maddeler uyarınca verilerin korunması
- delil toplanması, yasal bilgi sağlanması
- şüphelilerin yerlerinin tespit edilmesi

Diğer işbirliği yöntemleri

Avrupa Konseyi ve AB belgeleri uyarınca OSE'ler kurulması yukarıda ele alınmaktadır.

Mali ve malvarlığına ilişkin soruşturmalarda birden çok alanda uzmanlığa sahip grupların oluşturulması:

- FATF Tavsiye 30
 - Ülkeler, gerekli durumlarda, finansal veya malvarlığı soruşturmalarında uzmanlaşmış sürekli veya geçici çok fonksiyonlu (*multi-disipliner*) gruplardan yararlanmalıdır. Ülkeler gerekli durumlarda diğer ülkelerdeki uygun yetkili makamlarla müşterek soruşturmalar yapılmasını sağlamalıdır.

Kendiliğinden Verilen Bilgi

- Varşova Sözleşmesi, 20. madde ve Budapeşte Sözleşmesi, 26. madde
 - Taraflardan biri, kendi iç hukukunun sınırları çerçevesinde ve önceden bir talep olmaksızın, kendi yürüttüğü soruşturmalar çerçevesinde edindiği bilgileri, söz konusu bilgilerin açıklanmasının bilgileri alan Tarafa işbu Sözleşme'de tanımlanan cezai suçlara ilişkin soruşturma ve davaların başlatılması veya yürütülmesi konusunda yardımcı olabileceğini veya ilgili Tarafın bu bölüm çerçevesinde işbirliği talebinde bulunmasına neden olabileceğini düşündüğü takdirde, başka bir Tarafa iletebilir.

Mevkidaş olmayan kurumlar arasında bilgi alışverişi

- FATF Tavsiye 40 ve bununla bağlantılı yorumlayıcı not
 - Ülkeler yetkili makamlarının mevkidaşları olmayan kurumlarla dolaylı olarak bilgi alışverişinde bulunmasına imkân tanımalıdır. Dolaylı bilgi alışverişi ile, talep edilen bilginin talep edilen makamdan çıkıp talep eden makama bir veya birden fazla ulusal veya yabancı makam aracılığıyla ulaşması kastedilmektedir. Bu tür bilgi alışverişi ve bundan yararlanılması, talep edilen makamın bir veya birden fazla yetkili merciinin iznine tabi kılınabilir.
 - Ülkeler ayrıca, mevkidaş olmayan kurumlarla dolaylı olarak hızlı ve yapıcı şekilde bilgi alışverişine imkân sağlamaları yönünde de teşvik edilmektedir.

7.3 Uluslararası Belgelerin Uygulanmasına dair Değerlendirme

a. Suç gelirleriyle mücadele

Ceza İşlerinde İşbirliğine dair Avrupa Sözleşmelerinin İşleyişinden Sorumlu Avrupa Konseyi Uzmanlar Komitesi (PC-OC) 2014 yılında suç gelirleriyle mücadele alanına yoğunlaşmıştır. El konulmuş malların ve varlıkların yönetimi de dahil olmak üzere, suç gelirlerinin müsadere alanındaki uluslararası işbirliğine ilişkin Avrupa Konseyi belgelerinin kullanımı ve etkinliğine yönelik PC-OC Anketine⁵ verilen yanıtlar Taraflar arasındaki farklılıkları ortaya koymaktadır.

⁵ El konulmuş malların ve varlıkların yönetimi de dahil olmak üzere, suç gelirlerinin müsadere alanındaki uluslararası işbirliğine ilişkin Avrupa Konseyi belgelerinin kullanımı ve etkinliğine yönelik PC-OC Anketi. PC-OC Mod

b. Siber Suçlar

Avrupa Konseyi Siber Suçlar Sözleşmesi Komitesi (T-CY) Budapeşte Sözleşmesi'nin uygulamasını izlemekte ve başkaca standartlar ve kılavuz notlar geliştirmektedir. T-CY'nin, karşılıklı adli yardım(ın etkinliği) konusunu da içeren yakın tarihli bazı çalışmalarından faydalanılabilir:

- T-CY Acil talepler: Yanıtlara dair ön görüşler⁶
- T-CY Değerlendirme raporu: Budapeşte Siber Suçlar Sözleşmesi'nin karşılıklı adli yardım hükümleri⁷
- T-CY Bulut Delil Grubunun (CEG), ceza adalet sisteminin bulut kapsamındaki elektronik delillere erişimine ilişkin nihai raporu: T-CY tarafından değerlendirilmek üzere sunulan tavsiyeler⁸
- İbrahim emirlerine ilişkin 10 no'lu T-CY Kılavuz Notu: Bu notta T-CY, başka hususların yanı sıra, bir abonenin talep eden tarafla aynı ülkede bulunduğu ve abonelik verilerinin söz konusu ülkede hizmet sunan bir taraftan talep edildiği durumları ele almıştır. Bu not, bahsi geçen taleplere imkân sağlayan 18. maddeye ilişkin kılavuzluk sunmaktadır – ve T-CY "hizmet sunmak" ve bir tarafın toprakları terimlerinin anlamına açıklık getirmiştir.

T-CY Aralık 2014 tarihli değerlendirme raporunda,⁹ siber suç soruşturmalarıyla ve elektronik delil elde edilmesiyle bağlantılı karşılıklı adli yardım sürecinin etkinliğinin ve etkililiğinin artırılması amacıyla bir dizi tavsiye benimsemiştir. Bu tavsiyeler Budapeşte Sözleşmesi'nin ve başkaca sözleşmelerin mevcut hükümlerinin daha etkin biçimde kullanılmasına destek sunmaktadır. Üç gruba ayrılmış olan tavsiyeler bütünü'nün birinci grubunda yer alan 1-15 no'lu tavsiyeler doğrudan Taraflara yöneliktir (başka hususların yanı sıra (1) muhafaza yetkilerinin tam anlamıyla uygulanması, (3 ve 4) karşılıklı adli yardım sürecine daha fazla sayıda ve daha iyi eğitilmiş personelin tahsis edilmesi, (5) 7/24 irtibat noktasının görev ve kapasitesinin güçlendirilmesi, (8) acil durum usulleri oluşturulması), ikinci gruptaki 16-18 no'lu tavsiyeler Avrupa Konseyi Siber Suçlar Program Ofisi'ne (C-PROC) yönelik olup kapasite inşasını konu almakta ve ek çözümler önermektedir,¹⁰ 19-24 no'lu tavsiyelerde ise (19) abonelik bilgilerinin hızlandırılmış şekilde açıklanmasına, (20) uluslararası ibraz emirleri olanağına, (21) yargı makamları arasında doğrudan işbirliğine, (22) yabancı hizmet sağlayıcılardan doğrudan bilgi edinme uygulamasına, (23) Taraflar arasında ortak soruşturmaya ve/veya ortak soruşturma ekiplerine, (24) taleplerin İngilizce olarak kabulüne izin verilmesine imkân sağlayacak hükümlerin olası bir ek Sözleşme protokolüne dahil edilmesi ihtimalini ele almaktadır.

CEG'in ceza adalet sisteminin bulut kapsamındaki elektronik delillere erişimine ilişkin nihai raporu ve tavsiyelerinde, ulusal ceza yargılamalarında kullanılmak üzere yabancı ülkelerden elektronik delil elde edilmesi bakımından karşılıklı adli yardımın temel araç olmayı sürdürdüğü sonucuna varmış olması önem taşımaktadır. Bu husus bilhassa veri iletimi ve içeriği açısından geçerlidir. CEG ayrıca, niteliği gereği gizlilik derecesi daha düşük olan abonelik verilerinin de ibraz emri gibi daha hafif ve daha az müdahale içeren tedbirler kullanılarak elde edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu noktada rapor, Budapeşte Sözleşmesi 18. maddesinin (ulusal ibraz emirleri) soruşturma kapsamındaki suç üzerinde yargılama yetkisi bulunan bir devletin topraklarında faaliyet gösteren çok-uluslu hizmet

(2015) 06Rev4, 19.5.2016:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680666607>

⁶ T-CY(2016)13, 25 Temmuz 2016: Bir başka yargılama alanında depolanmış verilerin karşılıklı adli yardım kanalları aracılığıyla veya doğrudan hizmet sağlayıcılarına yöneltilen taleplerle derhal açıklanmasına yönelik acil talepler:

Derlenmiş yanıtlar: <https://rm.coe.int/16806ab6ab>

⁷ T-CY(2013)17rev, 3 Aralık 2014: <http://www.coe.int/en/web/cybercrime/t-cy-reports>

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802e726c>

⁸ T-CY (2016)5, 16 Eylül 2016.

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806a495e>

⁹ Bkz. sayfa 123-127, <https://rm.coe.int/16802e726c>

¹⁰ Bkz. sayfa 125-127, <https://rm.coe.int/16802e726c>

sağlayıcılarından abonelik bilgisi edinmesi amacıyla kullanılmasını, böylelikle hizmet sağlayıcının merkezinin bulunduğu ülkeye yönelik olarak karşılıklı adli yardım talebinde bulunulmasına gerek kalmamasını tavsiye etmektedir – bu koşullar altında abonelik bilgisi edinilmesi amacıyla ibraz emirlerinin kullanılmasına ilişkin 10 numaralı Kılavuz Not T-CY tarafından onaylanmıştır.¹¹

CEG ayrıca, yukarıda bahsi geçen mevcut güçlüklerin bir kısmının ele alınması amacıyla ek bir protokol hazırlanması olasılığının değerlendirilmesini de önermiştir; bu protokolda daha etkili bir karşılıklı adli yardıma ilişkin hükümler (abonelik bilgilerine yönelik karşılıklı adli yardım taleplerine dair basitleştirilmiş rejim; uluslararası ibraz emirleri; karşılıklı adli yardım taleplerinde yargı organları arasında doğrudan işbirliği; ortak soruşturmanın ve ortak soruşturma ekiplerinin oluşturulması; taleplerin İngilizce dilinde kabulü; tanıkların, mağdurların ve uzmanların sesli/görüntülü olarak dinlenmesi; acil karşılıklı adli yardım usulleri); abonelik bilgisi taleplerine, muhafaza taleplerine ve acil taleplere ilişkin olarak başka ülkelerde yer alan hizmet sağlayıcıları ile doğrudan işbirliğine olanak sağlayan hükümler; veri koruma şartları da dahil olmak üzere, verilerin sınır ötesi erişimine dair mevcut uygulamalara ilişkin olarak daha sağlam güvencelere tabi kılınmış ve daha net bir çerçeve öngörülmesi değerlendirilebilir.

Karşılıklı adli yardım talepleri, uluslararası hukuk belgelerine dayansalar dahi, yardım sunan Devletin ulusal mevzuatının yanı sıra yardım alan Devletin mevzuatına ve fiili beklentilerine tabi olduğu için, çeşitlilik arz etmektedir. Karşılıklı adli yardım formları Devletlere bir ölçüde yardım sağlayabileceği içindir ki, şablon modeller geliştirilmesi yönünde birtakım çabalar sarf edilmektedir.

Avrupa Konseyi PC-OC Komitesi ceza işlerinde karşılıklı adli yardıma ilişkin bir Model talep formu geliştirmiştir. Bkz. 69. toplantı belgeleri (Mayıs 2016): Karşılıklı adli yardıma ilişkin model talep taslağı ve uygulayıcılara yönelik pratik kılavuz ilkeler.¹²

Yukarıda bahsedildiği üzere, T-CY değerlendirme raporu: Budapeşte Siber Suçlar Sözleşmesi'ndeki karşılıklı adli yardım hükümlerinden hareketle (T-CY(2013)17rev) 31. madde taleplerine ilişkin standartlaştırılmış, çok-dilli şablonlar geliştirilmesini öneren 17 numaralı Tavsiye kaleme alınmıştır.¹³

¹¹ T-CY Kılavuz Not #10: Abonelik bilgisine ilişkin ibraz emirleri (Budapeşte Sözleşmesi 18. madde), <https://rm.coe.int/16806f943e>

¹² Bkz. <http://www.coe.int/en/web/transnational-criminal-justice-pcoc/pc-oc-69th-meeting> ve <http://www.coe.int/en/web/transnational-criminal-justice-pcoc/model-request-form-for-mutual-assistance-in-criminal-matters>

¹³ Bkz.: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802e726c>

İstatistikler

Resmi istatistikler Hükümet Kuruluşlarının ve diğer kamu kurumlarının kapsadığı başlıca alanların tümüne dair niceliksel ve niteliksel bilgiler sunmalıdır. Buna kovuşturma ve kolluk makamları da dahildir.

İstatistikler, karar alma mercilerine ve diğer kullanıcılara, konu hakkında bilgilerini geliştirebilecekleri, kuruluşların performansını değerlendirebilecekleri ve strateji ve sistemler konusundaki ilerlemeleri saptayabilecekleri bilgiler sağlamalıdır. Böylece resmi kuruluşların ve diğer kamu kurumlarının hesap verebilirliği artmaktadır.

8.1 İstatistiklerin toplanması

- Ulusal ve uluslararası işbirliği konusunda gereken asgari istatistik seviyesi – örneğin: finansal soruşturmalarda ve bunlarla bağlantılı suçların sayısına, malvarlığı dondurma kararlarının sayısına ve değerine, müsadere emirlerinin sayısına ve değerine, icraya konulmuş müsadere işlemlerinin sayısına ve değerine; kara para aklama soruşturmaları/kovuşturmaları/kararlarının sayısına; MİB istatistiklerine; uluslararası işbirliğine: Varşova ve Budapeşte sözleşmeleri maddeleri ile ulusal yasa hükümlerine göre ayrı ayrı tutulmak suretiyle kaydedilen gelen ve giden taleplerin sayısına ilişkin veriler.
- İstatistiklerin farklı birimler arasında mukayese edilebilecek ve yıllık toplam rakamların isabetli bir şekilde rapor edilebileceği bir yöntemle hazırlanmasının sağlanması.
- Farklı kuruluşlardan (emniyet (İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı), savcılık, mahkemeler/yargı, Adalet Bakanlığı) istatistikleri toplayacak bir organ (birim) belirlenmesi ve söz konusu kuruluşların bu verileri gönderme konusundaki kararlı tutumu. Farklı bildirim yükümlülüklerinin (Avrupa Konseyi: örn. MONEYVAL, GRECO, OECD) göz önünde bulundurulması ya da
- İstatistik toplamak üzere organların belirlenmesi veya kurulması:
 - Organın görev kapsamı
 - İlgili kuruluşlardan bilgi isteme yetkileri
 - Finansman
- Farklı kuruluşlar tarafından yürütülen işlerin birbiriyle uyumlu hale getirilmesi amacıyla ortak sınıflandırma yöntemleri geliştirilmesi

8.2 İstatistiklerin Gözden Geçirilmesi

- Toplanan istatistiklere dayalı olarak sıklık incelemesi
- Etkililiğin değerlendirilip arttırılması için Çok-Kurumlu Gruplar tarafından istatistiklerin incelenmesi
- İlgili kuruluşların yöneticileri tarafından yıllık toplantılarla istatistiklerin her yıl gözden geçirilmesi

Protokol Taslağına İlişkin Tavsiyeler

9.1 Genel kılavuz ilkeler

Ulusal protokollerin oluşturulma, incelenme ve uygulanma çabaları sırasında başvurulması gereken birtakım genel kılavuz ilkeler aşağıda sıralanmaktadır. Bu ilkeler sınırlı bir nitelik taşımamaktadır ve diğer ulusal usul yolları ve mevzuat bu genel kapsamlı tavsiyelerden üstün tutulmalıdır:

- Protokolde farklı kuruluşların yetkilerinin/görev alanlarının belirtilmesi sağlanmalı
- Protokolün amaçlarının protokol içinde net bir şekilde tanımlanması sağlanmalı
- İşbirliği/bilgi alışverişi talep formunun karışık değil basit olması ve fazla vakit almaması sağlanmalı
- Kuruluşların diğer kuruluşlarla işbirliğinde bulunma yetkisine sahip tek bir irtibat noktası belirlenmesi sağlanmalı
- Belirli türden soruşturma/bilgi toplama işlerini yürütmeye yetkili kuruluşların bu tür bilgileri başka kuruluşlarla kolayca paylaşabilmesi sağlanmalı
- Protokol kapsamında kuruluşlararası işbirliği çerçevesinde gerçekleştirecek tedbirlerin hem ulusal hem uluslararası işbirliği açısından net bir şekilde tanımlanması sağlanmalı
- Birleştirilmiş bilgi veri tabanının geliştirilmesi, oluşturulması ve sürdürülmesine yönelik özel hükümlerin varlığı sağlanmalı
- Protokolde gizlilik, güvenlik ve veri koruma konusunda sağlam güvenceler öngörülmesi sağlanmalı
- Çok-Kurumlu Gruplara ilişkin net bir şekilde tanımlanmış standart çalıştırma usullerinin varlığı sağlanmalı
- Protokol kapsamındaki Çok-Kurumlu Grupların tanımlanmış bir liderlik yapısına sahip olması sağlanmalı
- Protokolde ortak eğitim öngörülmesi sağlanmalı
- Düzenli toplantılar, istatistik toplanması da dahil olmak üzere kapsamlı bir hesap verebilirlik ve izleme mekanizmasının varlığı sağlanmalı
- Özel sektör işletmecilerinin gayriresmi şekilde işbirliğinde bulunmaya teşvik edilmesi sağlanmalı
- Uyuşmazlık çözümü:
 - Protokolün kapsamına giren ve girmeyen uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin bir usul yolunun varlığı sağlanmalı
 - Söz konusu uyuşmazlığın süratli şekilde çözümünü sağlamak amacıyla ilgili sürelerin belirlenmiş olması sağlanmalı
 - Kuruluşlar arasında yaşanan bir uyuşmazlığın süregiden veya yeni soruşturmalara engel olmasını önleyen bir mekanizmanın varlığı sağlanmalı
- Protokolün feshi
 - Herhangi bir protokolün, gerekirse, iptaline veya feshine ilişkin bir yöntemin varlığı sağlanmalı
 - Söz konusu protokolün feshine ilişkin bir bildirim süresi getirilmeli
 - Protokolün feshinin OSE'ler, Çok-Kurumlu Gruplar, süregiden soruşturmalar ve işbirliği üzerindeki etkisi de dahil olmak üzere etkisinin net bir şekilde dile getirilmesi sağlanmalı
- Protokolün süresi
- Protokolün yürürlüğe gireceği tarihin belirlenmesi
- Protokolün süresinin belirtilmesi
- Gereken hallerde yenileme opsiyonu öngörülmesi

9.2 Protokollerde değişiklik veya ekleme yapılması

- Değişiklik yapılmasına ilişkin bir usul belirlenmesi

- Gerekli uzlaşı seviyesi de dahil olmak üzere, üzerinde mutabık kalınmış olan protokolde nasıl değişiklik yapılacağıın saptanması